

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F R A M K R I S T M E N N F R A M •

65 ÅRGANG

16. JULI 1953

A V I N N H O L D E T

DET FJERDE KARDINAL-BESØK I NORGES HISTORIE
NORGE—ROM * 1153-1953 - FOLK OG KIRKE I MID-
DELALDEREN — OG I DAG - 800-ÅRS JUBILEET I
TRONDHEIM - ITALIA ETTER VALGENE - TO RU-
VENDE KATOLSKE TIDSSKRIFTER - UTENLANDSNYTT

NR.

28
29

NESTE NUMMER KOMMER 13. AUGUST 1953.

VÅRE KIRKER Gudstjenester på søn- og helligdager

OSLO

St. Olavs kirke, Akersv. 1.
Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61.
(Prestegrd. og Biskopen 42 52 87.)
Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.30: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høymesse m. preken.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.
Soknepresten, tlf. 68 08 68.
Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.
Dominikanerne, tlf. 44 23 24.
Kl. 8.15: Fromesse.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.

Grefsen kapell, Gladsveg 23.
Prestegården, tlf. 38 02 87.
Kl. 9.30: Høymesse.

Vår Frue Villas kapell,
Ullernchausseen 52, Smestad (Montebello).
Prestegården, tlf. 55 81 21.
Kl. 8.30: Høymesse.

Lunden kapell, Trondheimsv. 309.
Tlf. 37 78 68.
Kl. 8: Høymesse.

ARENDAL:

St. Fransiskus kirke, Tyholmen.
Soknepresten, tlf. 2209.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.
Soknepresten, tlf. 15 410.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1.
Soknepresten, tlf. 2019.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.
Soknepresten, tlf. 1438.
Kl. 8.15: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1.
Soknepresten, tlf. 1168.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torggt. 113.
Soknepresten, tlf. 1751.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt. 21.
Soknepresten, tlf. 3195.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen.
Soknepresten, tlf. 266.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.
Soknepresten, tlf. 4225.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

LILLESTRØM:

St. Magnus kapell, Halvdansgt. 5.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11.15: Høymesse.

PORSGRUNN:

Vor Frue kirke, Sverresgt.
Soknepresten, tlf. 50 793.
Kl. 7.45: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

STABEKK:

Jesu Hjerte kapell, Nyv. 17.
Soknepresten, tlf. 53 77 35.
Kl. 9.05: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.
Soknepresten, tlf. 25 534.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.
Presteboligen, tlf. 9028.
Kl. 9.30: Høymesse.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell, Sandefjordgt. 1.
Soknepresten, tlf. 12 238.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

Liturgisk kalender :

SØNDAG 19. JULI: 8. sønd. etter Pinse. Rom. 8, 12—17. Ev. Luk. 16, 1—9. Mandag: Hieronymus Amilianus, bekj. Tirsdag: Praxedis, jomfru. (Bønn for Biskopen i anl. årsdagen for hans bispevalg.) Onsdag: Maria Magdalena, den botferdige. Torsdag: Apollinaris, bisk., mart. Fredag: Vigil for apostlen Jakob. Lørdag: Jakob, apostel.

SØNDAG 26. JULI: 9. sønd. etter Pinse. Ep. I. Kor. 10, 6—13. Ev. Luk. 19, 4—7. Mandag: Pantaleon, mart. Tirsdag: Nazarius og Celsus, martyrer; Viktor I, pave, mart.; Innocens I, pave, bekj. Onsdag: Olav, mart. Norges vernehelgen. Torsdag: I Oktaven for Hellig-Olavs fest. Fredag: Ignatius, bekj. Lørdag: Apostl. Peter i lenker.

SØNDAG 2. AUGUST: 10. sønd. etter Pinse. FEIRING AV OLSOK-FESTEN Ep. Visd. 10, 10—14. Ev. Matt. 16, 24—28. Mandag: Gjenfinningen av Stefan, Kirkens første mart. Tirsdag: Dominikus, bekj. Onsdag: Oktavdagen for Olsok-festen. Torsdag: Jesu foklaring. Fredag: Gajetan, bekj. Lørdag: Syriakus, Largus og Smaragd, martyrer.

SØNDAG 9. AUGUST 11. sønd. etter Pinse. Ep. I. Kor. 15, 1—10. Ev. Mark. 7, 31—37. Mandag: Laurentius, mart. Tirsdag: Tiburtius og Susanna, jomfru, martyrer. Onsdag: Klara, jomfru. Torsdag: Hippolitus og Cassianus, martyrer. Fredag: Vigilien for Marias opptagelsesfest. Lørdag: Marias opptagelse til himmelen.

Kirkekollekten søndag 2. august tilfaller St. Olavs Forbund.

ST. OLAV

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersv. 5.
Telefon 42 37 43. Kl. 9—16. Mandag, lørdag:
Kl. 9—13.
Abonnementspris: Kr. 15.00 pr. år; for utlandet
+ porto kr. 4.80. Girokonto nr. 15986.
Abonnement tegnes i ekspedisjonen og på ethvert
postkontor.
Annonser må være innsendt innen onsdag aften
uken for utgivelsesdatoen (angitt på 1. om-
slagsside).

R. C. BERTHELSENS EFTF.

Farvehandel

Glass, tapeter, vaskeartikler

Henr. Wergelandsgt. 32

Kristiansand S.

Tlf. 2270

OBS!

På grunn av trykkeriets fellesferie vil neste nummer komme ut torsdag 13. august — deretter igjen med vanlig mellomrom.

Ekspedisjonen vil være stengt i tiden 20. juli—10. august.

A. J. LUTZ:

MENNESKET og MYSTERIET

Grundt-Tanums Forlag

Kr. 7.45

«— — forbausende lettlest, men hører allikevel til de bøker man bør lese flere ganger.»

(Aftenposten.)

Ny publikasjon

av

dr. teol. J. van der Burg:

BØNNEN FOR DE AVDØDE

Den bibelske lære om et renselsessted.

44 s. Kr. 1.00.

St. Olavs Forlag, Akersv. 5, Oslo.

Hva er underforsikring?

Hvis forsikringssummen er lavere enn verdien av Deres innbo risikerer De å ikke få full erstatning. La ikke dette hende Dem.

Gulli & Rokk

Assuransse

Stortingsgt. 22

Sentralbord 33 44 00

OSLO

FYRINGSOLJE

brukes av

Bispegården }
St. Josephs Institutt } Oslo
Vor Frue Hosp. Nerveavd. }
St. Pauls Kirke }
Moderhuset } Bergen
Florida Sykehus }
Øyenklinikken }
St. Josephs Hospital, Drammen
St. Torfinns Klinik, Hamar

Det fjerde kardinal-besøk i Norges historie

Når våre Overhyrder til alles glede tok initiativet til en katolsk feiring av 800-års jubileet for opprettelsen av erkebispstolen i Trondheim, vant også den dristige tanke fram om å inby et medlem av Det hellige kollegium, en kardinal, til å være med å kaste glans over feiringen. Når valget falt på kardinal Bernard Griffin, erkebiskopen av Westminster, så har det sine naturlige grunner: Norge mottok kristendommen via England, og den periode som ligger forut for og etter begivenheten i 1153 var preget av en nær forbindelse mellom de to lands kirker. Mannen bak verket for 800 år siden, kardinal Brekespear, senere pave Hadrian IV, var engelskmann, og kardinal Griffin er i dag erkebiskop over det bispedømme hvor Nicolaus Brekespear var født. Til dette kommer at kardinal Griffin har lagt for dagen en særlig varm interesse for Kirkens arbeide i vårt land, og tanken på et Norges-besøk i forbindelse med jubileet i Trondheim var noe han alt for flere år siden tok standpunkt til. Det er kardinalens første besøk i Norge, og han kommer for å representere hierarkiet og katolikkene i England og Wales, og, som ovenfor nevnt, som erkebiskop over det bispedømme hvor Nicolaus Brekespear var født. Derved understreker han selv, som riktig er, at det ikke er en norsk-engelsk kirkelig begivenhet han går til å feire minnet om ved høytidelighetene i Trondheim, men i første rekke en *norsk-romersk*, da kardinal Brekespear kom som utsending direkte fra Roma og ved sitt verk styrket den direkte forbindelse mellom Kirken i Norge og Den romersk-katolske verdenskirkes sentrum.

Nettopp derfor må vi glede oss over at kardinal Griffin har vist Kirken i Norge den ærefulle oppmerksomhet å ville komme til vår feiring. Som medlem av Kardinalkollegiet, er han Romas høye representant, og som Den katolske kirkes primas i England og Wales vil han ved sitt nærvær knytte de gamle bånd med den ærerike angelsaksiske tradisjon i norsk-katolsk historie. Med andre ord: Han forener i sin person det som gjør ham til den selvfølgelig hederstgjest ved et jubileum som det forestående.

Sommerens kardinalbesøk vil så vidt vi vet være det fjerde i Norges historie i forbindelse med særlige begivenheter. Den første var kardinal Nicolaus Brekespears i 1153, det annet kardinal Wilhelm av Sabinas i 1247 og det tredje kardinal Wilh. van Rossums i 1923 — begge de siste var inspeksjonsreiser.

Hans Eminense
Kardinal
Bernard
Griffin,
erkebiskop av
Westminster.
Hederstgjest ved
Den katolske
kirkes feiring
av 800-års ju-
bileet for opp-
rettelsen av
erkebispstolen
i Nidaros.

EN LYSENDE KARRIERE —

En stridshelt for rettferdighet, sannhet og rett.

Da biskop Bernard Griffin i desember 1943 ble utnevnt til sjetten erkebiskop av Westminster, inntok han en plass som på fremrakende vis hadde vært fylt av kardinal Hinsley, død samme år. Den nye erkebiskop var bare 44 år — født i Birmingham i 1899. Under den første verdenskrig tjenestegjorde han først i marinen, senere i flyvåpnet, og etter demobiliseringen fikk han sin geistlige utdanning ved Oscott i Midt-England og ved Det engelske kollegium og Beda-kollegiet i Rom. Her tok han doktorgraden i teologi og kirkerett og reiste deretter hjem til England. Ble her privatsekretær for erkebiskopen av Birmingham og senere bispedømmets kansler. I 1938 mottok han bispevielsen for å bistå erkebiskopen i den daglige ledelse av kirkedistriktet og administrerte samtidig Kirkens sosial-arbeide der. Da

verdenskrig II kom, ble han leder for den kirkelige beredskapstjeneste og var en av de første som dro inn i Coventry etter bombardementet.

Det var derfor straks klart at Paven til katolikkenes overhode i England hadde valgt en mann som var begavet med besluttsomhet og mot, en skarp rettferdighetssans, en veldig erfaring på mange felter, og som hadde den fødte administrators lette imøtekommenhet og klare hode. Utstyrt med en kolossal energi, går han med veldig kraft inn for alt hva han foretar seg. Han hadde bare vært to år ved Westminster da han ble opptatt i Det hellige kollegium; på sin 47. fødselsdag mottok han, som verdens yngste kardinal, den røde hatt av Pave Pius XII.

Kardinal Griffin er en mann med sterk personlig tro, og han har alltid fryktløst kjempet for rettferdighet og sannhet. Ved sine appeller til bønn og selvfornektelse gjorde han under krigen sitt ytterste for å fremskynde en alliert seir, det eneste mulige grunnlag for en rettferdig og varig fred, og siden har han ustanselig understreket de kristne prinsipper som grunnlaget for enhver sann og virkelig fred. Under stadige henvisninger til Atlanterhavspakten har han talt de nasjoners sak hvor frihet, rettferdighet og sikkerhet ikke lenger eksisterer. Selv en likefrem og åpen mann, har han alltid prøvd å få statsmenn til heller å innrømme rådende uoverensstemmelser enn å forsøke å skjule dem, og han har rettet sin kritikk mot alle avtaler og overenskomster som ikke er basert på Guds lov. Han var blant de første som forlangte organisert hjelp til etterkrigens sultne og lidende, og han har alltid hevet sin røst til protest mot enhver form for forfølgelse.

Kardinal Griffin har især vært opptatt av å vokte og fremme de kristne idealer innen familielivet, som, erklærte han ved sin bispevigsel, «en nasjons sunnhet er helt avhengig av». Hans hyrdebrev og andre uttalelser har stadig utviklet denne lære, og han har her utnyttet sitt grundige kjennskap til sosiale problemer. Han har vært rådgiver i spørsmål om boliger, familieunderstøttelser, folkehelse og andre problemer av vital interesse både for sin egen hjord og for sine øvrige landsmenn. Han har minnet foreldre om deres plikter hvor det gjelder barnas utdannelse, og de fordeler som den katolske kirke fikk ved undervisningsloven av 1944, skyldes særlig hans bestrebelse. Han er på linje med sin store forgjenger kardinal Manning når han kjemper for arbeidernes frihet og rettigheter, og han har nylig understreket at tidens usikkerhet hovedsakelig skyldes den overdrevne tillit menneskene har til sine egne krefter, mens de helt glemmer Gud.

Ved Konsistoriet i 1946 ble den katolske kirkes universelle karakter sterkt understreket ved at kardinalene ble valgt fra så mange forskjellige land. Kardinal Griffin mener det er meget viktig ved personlig kontakt å styrke de bånd som binder verdens katolikker sammen, og han har derfor reist meget i de siste år. I 1944, måneden etter Roms befrielse, fløy han til Italia for å treffe Paven og for å besøke de allierte tropper. Året etter, et par dager etter krigsopphøret, reiste han til Frankrike, Belgia, Holland og Tyskland for å gjenoppta forbindelsen med biskopene der og for å studere de vanskeligheter krigen hadde skapt. I 1946 foretok

han, i tillegg til sin reise til Konsistoriet i Rom, en omfattende reise til Amerika, og nylig har han vært i Rom og Lourdes, hvor han har ledet en engelsk pilegrimsferd for verdensfred. I juni 1947 reiste kardinalen til Polen, — engelske katolikker har alltid hatt en særlig kjærlighet til det polske folk. Senere på sommeren reiste han tvers gjennom Canada fra kyst til kyst sammen med kardinal-erkebiskopene av Toronto og Sydney. I desember var han på en kort visitt til Danmark.

I 1948 var kardinalen igjen på reisefot: i februar i Belgia, i august til stede ved Kölnerdomens 800-års jubileum med etterfølgende besøk hos de britiske tropper i Tyskland. Senere reiste han uoffisielt til Sveits. Mange mente at Hans Eminense overvurderte sine krefter, men alle sine reiser foretok han etter Pavens uttrykkelige ønske om at båndene mellom alle verdens katolikker stadig skulle knyttes fastere. I januar ble det kunngjort at kardinalen var syk og i tre måneder var han borte fra Westminster. Han gjenopptok sine plikter i slutten av juni, men i september ble han atter syk. Imidlertid gjenvant han helt sin helbred og i de følgende 12 måneder kunne han utføre alle sine embedsplikter. Han gjorde en fornyet reise til sin skytshelgens helligdom i Lisieux, og gikk så løs på forberedelser til feiringen av 100-års dagen for gjenopprettelsen av hierarkiet i England og Wales. Men i juli 1950 ble kardinalen igjen syk, etter at han i mellomtiden var blitt utnevnt til pavelig legat for Hierarkiets 100-års kongress i september samme år. Ved en veldig viljeanspennelse kom han seg dog såpass at han kunne gjennomføre feiringen.

Den følgende måned ledet han den nasjonale pilegrimsferd til Rom, men i januar 1951 ble det kjent at kardinalen var alvorlig syk og hadde fått den siste salvelse. Siden da har det imidlertid gått jevnt fremover med kardinalens helbred, og i september 1951 vendte han tilbake til Westminster og gjenopptok ennå en gang alle sine embedsplikter som hierarkiets overhode og som biskop av Westminster. Det følgende år besøkte han Irland, og i januar i år var han til stede ved Konsistoriet i Rom, ledet den nasjonale pilegrimsferd til Lourdes, og tok i mai del i hierarki-jubileet i Holland.

I de senere år har kardinalen ledet den veldige kamp katolikkenes i hjemlandet har ført om skoleundervisningen. Hans uttalelser om alle emner som vedrører Kirkens tro og moral har funnet lyttere overalt og blant alle. I sin bekymring over mangelen på preste- og klosterkall organiserte han en stor utstilling i Olympia i London i begynnelsen av juli for å gjøre oppmerksom på at det stadig trenges flere og flere prester og nonner til det alltid voksende antall katolikker i England og Wales. Umiddelbart etter hjemkomsten fra Norge vil han på utstillingens siste dag ordinere 30 nye prester som skal reise ut som misjonærer.

Katolikkenes i England og Wales danner, med kardinal Griffin som overhode, en fast front midt i nasjonens liv. De står sterkt og samlet, en enhet som er modnet gjennom 300 års troskap mot Rom tvers igjennom alle forfølgelser. Kardinal-erkebiskopen av Westminster fører tradisjonene fra sine berømte forgjengere videre, og er i sannhet føreren for hva hans forfedre kalte «The Old Religion» i landet.

NORGE—ROM * 1153—1953

800 år siden opprettelsen av den Norske Kirkeprovins

Av lektor Øistein Grieve Brodersen*

IV.

Forbindelsen knyttet påny

Tiden 1537—1843

Ved kongelig resolusjon av 6. mars 1843 ble det bestemt at den romersk-katolske Kirke igjen skulle få opprette egen menighet med egen prest i Oslo. Den første offisielle gudstjeneste ble holdt palmesøndag samme år i et provisorisk kapell som var blitt innredet.

I tiden fra 1537 til 1843 var blitt gjort spredte forsøk på fornyet katolsk virksomhet i Norge. Slike forsøk møtte imidlertid de største vanskeligheter. Det var forbundet med livsfare for katolske prester å ferdes i Norge. Likevel må landet flere ganger i all hemmelighet ha hatt besøk av prester. Dette kan man anta har vært tilfelle, for spredd ut over i landet levde det ennå katolikker. En katolsk prest som kom til Larvik i 1637, fant en liten menighet på 12 katolikker der, dessuten fikk han anledning til å besøke endel katolikker som bodde i bygdene omkring.

Det hendte også at nordmenn konverterte i denne tiden. For det meste skjedde dette i utlandet, og deres fedreland ble derved stengt for dem. Kjent er historien om «Klosterlasse», Laurentius Nilsson, som var født i Tønsberg i 1538. Under studieopphold i Belgia gikk han over til katolisismen og ble i 1564 opptatt i jesuitterordenen. Han kom ikke tilbake til Norge, men oppholdt seg en tid i Stockholm som lektor i teologi og retorikk. Under et opphold i København søkte han kongen om lov til å besøke Norge, men fikk til svar at han skulle forlate landet og aldri mer komme tilbake. Han døde i Vilna i 1622.

En annen konvertitt fra denne tiden var Jacob Nicolai Møller, født i Gjerpen i 1777. Under studieopphold i Tyskland gikk han over til katolisismen og kunne således ikke vende tilbake til fedrelandet. Han døde som skolebestyrer i Düsseldorf.

De aller fleste av disse konvertittene fra reformasjonssårhundrene slø seg ned i utlandet. De kunne nok ha reist hjem til Norge igjen hvis de hadde kunnet holde sin religion hemmelig, men når de først var blitt katolikker, ville de naturligvis ha anledning til å praktisere sin religion, og dessuten er det vanskelig å tie stille med det som hjertet strømmer over av. Etter hvert øket også fordommene mot den katolske Kirke da den anti-katolske propaganda nådde ut i de brede lag. Særlig var det «jesuitter»-skremslene som fikk folk til å tro at den katolske Kirke var noe meget gyselig og farlig noe, som Sigrud Undset sier. Eksemplene ovenfor viser at det ikke var alle som godtok disse «skremslene».

Imidlertid hadde man aldri oppgitt tanken om at det atter måtte kunne opprettes en katolsk virksomhet i Norden. I årene 1673 til 1697 stod Norge og Dan-

mark kirkelig sett under de pavelige nuntier i Brüssel og Köln. Fra 1697 til 1843 var der en egen apostolisk vikar for «De nordiske misjoner», og endelig i 1843, da den første offisielle norske menighet etter reformasjonen ble opprettet, ble Norge stillet under det Apostoliske Vikariat Sverige.

Propagandaen hadde imidlertid gjort sin virkning, og Kirken støtte i Norge på store vanskeligheter og sterke fordommer. Gjennom skolenes religionsundervisning, gjennom prestenes prekener og gjennom den protestantiske litteratur som etter hvert ble spredd utover landet, ble det gitt ikke bare uøyaktige, men direkte feilaktige fremstillinger av den katolske lære. Den dag idag sitter fordommene temmelig fast hos store deler av det norske folk. (Cfr. også «Den katolske Kirke i norske skolebøker» ved Daniel Haakonson).

Den såkalte «Nordpolmisjon» opprettes

Det er av disse og andre grunner forståelig at den gjenopptatte virksomhet i Norge bare gikk langsomt framover. Litt etter litt ble det imidlertid bygget kirker eller kapeller og opprettet menigheter i en hel del norske byer.

I 1855 ble den nordlige delen av Norge skilt ut og skulle tilhøre den såkalte Nordpolmisjon (Prefectura Apostolica Poli Artici). Nordpolmisjonens sete var i Alta i Finnmark. Den omfattet ikke bare Nord-Norge, men norsk og svensk Lappland, Kolahalvøya, Island, Grønland, Færøyene, den nordlige delen av Nord-Amerika og fra 1860 Shetlandsøyene, Orknøyene og grevskapet Caithness i Nord-Skottland.

Da Nordpolmisjonen ble opprettet, kom det, tidlig på året 1856, endel katolske prester nordover under ledelse av den russisk-fødte Djunkowsky. For å vise hvilken mistenksomhet man ennå viste selv i regjeringkretser mot katolsk virksomhet i Norge, kunne det være interessant å se hva Justisdepartementet svarer på stiftamtmandens innberetning om prestenes ankomst. Brevet som er datert 24. mai 1856, er sitert etter «Norvegia Catholica»: «Departementet har modtaget Hr. Stiftamtmandens Indberetning af 14de dennes angaaende den til Finmarkens Amt ankomne catholske Præst Etienne eller Djunkowsky med seks andre Catholiker, paa hvis Foretagender forhaabentlig saavel fra den verdslige som den geistlige Øvrigheds Side al Opmærksomhed vil vorde henvendt, og forventes i Særdeleshed, at der, saavidt muligt, vil blive udgrundet, om en eller flere af dem er Jesuiter, da i saa Fald Grundlovens 2den § anviser Vej, man haver at gaae. Skulde man herfra komme til Kundskab om deres Stilling i saa Henseende, skal hvad som erfares, blive Hr. Stiftamtmanden meddelt, og

*) Artikkelserien utgjør det jubileumsskrift som lektor Øistein Grieve Brodersen, Tromsø, etter kirkelig oppdrag har utarbeidet. Vi bringer her den avsluttende del.

anmærkes, at» Det ble dessuten skrevet til Paris for at man der skulle foreta undersøkelser om disse katolske prester var jesuitter eller tilhørte en munkeorden, og man gikk ut fra som gitt at prestene selv, hvis de var jesuitter, ville benekte dette, da man trodde at det var tillatt for jesuitter å lyve hvis det kunne fremme deres sak.

Ikke lenge efter sin ankomst til Alta, begynte prestene der å utvide sin virksomhet. I 1856 ble det opprettet stasjon på Island, og i 1857 kom turen til Færøyene. Både på Island og Færøyene møtte prestene så store vanskeligheter at stasjonene ble opphevet få år senere. Særlig møttes stor motstand på Færøyene.

I 1859 ble det opprettet en stasjon i Tromsø og bygget en kirke som ble innviet allerede i 1861.

Også i Skottland grunnla prestene fra Alta et par stasjoner.

Norge som Apostolisk Prefektur (1869)

I 1869 ble så «Nordpolmisjonen» med sine fantastiske grenser opphevet, og Norge ble et eget Apostolisk Prefektur. Den første apostoliske prefekt var franskmannen Mgr. Bernard Bernard.

Omtrent samtidig som staten besluttet å gjenreise Trondheims gamle domkirke, det stolte minnesmerke fra den katolske tiden, det som i sin tid var det samlede midtpunkt for den norske folkekirke, ble den første etterreformatoriske katolske menighet grunnlagt i domkirkebyen. Det var i 1872. Til å begynne med måtte stasjonen holde til i et leid værelse. Byens myndigheter nektet presten de nødvendige tillatelser til å få reist en kirke. I 1153 kom Nicolaus Brekespear til denne by. Han representerte den romersk-katolske Kirke og hans verk i Norge var av avgjørende betydning for denne Kirken, nøyaktig den samme Kirke som Nicolaus Brekespear reppresenterte, til byen. Denne siste representanten for Kristi Kirke måtte begynne i et leid værelse. Det var pastor Claude Dumahut. Det vad gått 335 år siden Olav Engelbrigtsson måtte flykte fra landet, og nå i 1872 ble fedrenes gamle religion atter forkynt i byen.

En begivenhet som ikke bør glemmes fant sted i Trondheim i 1885, nemlig den første prestevielse efter reformasjonen.

På Stiklestad kunne den ordinerende biskop, da det ennå ikke fantes noe katolsk kapell på stedet, feire messen hos en fattig, katolsk familie som bodde der. Den samme messen som Hellig Olav selv så mange ganger hadde overvært, ble feiret igjen på Stiklestad for første gang på over 300 år.

I 1887 måtte prefekt Bernard gå av på grunn av sviktende helbred, og han ble etterfulgt av Apostolisk Prefekt Mgr. Johannes Fallize.

Efter hvert som den katolske kirke slo seg ned på de forskjellige steder i Norge, ble det også opprettet stasjoner for katolske ordenssøstre. Det var særlig søstre av St. Josephs og St. Elisabeths kongregasjoner som kom hit. De skulle ta seg av det katolske skolestellet, menighetspleien og sykepleien. Idag er det katolske sykehus i flere norske byer, og de bestyres og drives av søsterkongregasjonene. Det ble dessuten opprettet en norsk søsterkongregasjon av den hellige Frans Xaver som nå driver flere sykehus i de sørlige deler av landet. Foruten St. Karl Borromeussøstrene (1923) of St. Antoniussøstrene (1924) bør vel også nevnes at de første franske dominikanerinner ankom

til Oslo i 1928. Ved den nyopprettede stasjon i Bodø er der engelske dominikanerinner.

Apostolisk Vikariat (1892)

I 1892 ble Norge et Apostolisk Vikariat og prefekt Fallize ble viet til biskop under et opphold i Rom. Johannes Fallize var således Norges første katolske biskop efter reformasjonen.

I biskop Fallizes tid ble det opprettet flere nye stasjoner i Norge. Bl. a. fikk den gamle bispebyen Stavanger sin kirke, St. Svithuns kirke, og Arendal og Drammen ble egne stasjoner.

På grunn av sviktende helbred ble biskop Fallize i 1922 avløst av biskop dr. J. O. Smit. Det var i biskop Smits tid at Moderkirken atter tok fotfeste i Hamar, byen hvor Nicolaus Brekespear i 1153 opprettet bispe-sete. «En strålende domkirke i ruiner, et dominikanerkloster rasert, en befestet bispegård delvis ombygd til låve og fjøs, et pilgrimshospits med sin kirke så grundig nedbrutt at der ikke finnes stein tilbake på stein,» sier Mgr. Kjelstrup i «Norvegia Catholica». «Men,» fortsetter Mgr. Kjelstrup, «ute på Domkirkeodden nynner ennå bølgene sin gamle sang, og mellom de store, eldgamle trær drømmer de praktfulle arkader av den en gang så stolte domkirke, om den tid da Moderkirkens tro ennå hersket i Norge og samlet et lykkelig folk under Romas ledelse. Her ute var det den siste Hamar-biskop, Mogens, tok så gripende avskjed med Norge og den gamle bispeby, lokket til å overgi domkirke, borg og by til den danske lensherre Truid Ulfstand og hans lanseknekter, med løfte om at «dersom bisp Mogens ikke kunne komme overens med kongen og Danmarks raad, at komme udi sin gamle bestilling igjen, da skulde han fly hannem en ærlig fengsel og underholdning til seg og to drenger all sin livstid». «Vale, vale, vale», — farvel, farvel, farvel, — var den gråtende biskops siste ord, da han skiltes fra sitt kjære Hamar for å føres til fangenskap i Danmark.»

Kalt til Rom, fratrådte biskop Smit som leder av Kirken i Norge i 1928 og Mgr. Olaf Offerdahl ble utnevnt til Apostolisk Administrator. I 1930 ble han viet til biskop og ble Apostolisk Vikar for Norge. Han døde imidlertid samme år, og pastor Henrik Irgens ble Apostolisk Administrator inntil Norge i 1931 ble delt opp i

tre katolske kirkedistrikter

den sydlige delen med overhyrden i Oslo, Trøndelagsfylkene og Møre med overhyrden i Trondheim, og Nord-Norges Kirkedistrikt (med Svalbard) med overhyrden i Tromsø.

I 1932 ble pater dr. Jacob Mangers utnevnt til biskop for Oslo Apostoliske Vikariat.

Nord-Norges Kirkedistrikt ble ledet av Apostolisk Prefekt Johannes Starke inntil 1939, da han tok avskjed og ble etterfulgt av Apostolisk Prefekt Johannes Wember, som fremdeles er overhyrde i Nord-Norge.

I Mellom-Norge var Mgr. Cyprian Witte Superior Ecclesiasticus fra 1931 til 1935 med sete i den gamle erkebispebyen. (Han bodde imidlertid i Molde). I 1935 ble han utnevnt til Apostolisk Prefekt for Mellom-Norge. Da han døde i 1945, ble Mgr. Antonius M. Deutsch Apostolisk Prefekt inntil han i 1953 måtte tre tilbake på grunn av sviktende helbred. I dette jubi-

leumsåret 1953, 800 år etter at erkebispesetet var opprettet, ble pater Johannes Rùth utnevnt til biskop av pave Pius XII og viet i Trondheim av biskop Jacob Mangers. Det var atter en katolsk biskop i den gamle erkebispeby.

Kirkens overtidige nærvær

Vi har sett hvordan det verk som kardinal Nicolaus Brekespear utførte eller gav støtet til under sitt besøk i Norge i 1153, i gjennomgripende grad ble kullkastet ved reformasjonen. Det var ikke bare kirkebygninger som falt i grus og skjønne minnesmerker som ble ødelagt; men selve den læren som Nicolaus Brekespear var talsmann for og som hele det norske folk gikk inn for i de følgende århundrer, ble erstattet med en annen. Det som vi med rette kunne si var en fribårn folkekirke mellom 1153 og 1537, som et ektefødt barn av Moderkirken, ble avløst av en statsbårn nasjonal-kirke, prisgitt politiske og åndelige strømninger, hvis følger synes å ha gått opp for ansvarlige tenkende først århundrer etter bruddet, men for menigmann ennå ikke idag. For hva en folkekirke er i ordets egentligste forstand, det kan bare den fatte som har opplevet den som den bærende faktor i menneskenes daglige liv: til stede i det sakramentale liv i Kristus; til stede i sine tjeneres troskapsløfte mot den ene Herre og den ene jord; til stede i enrom med sjelene, hvor den er lærer og leder, refser og trøster, tjener og mor; til stede i gudstjenestenes herlige liturgi; til stede også i hverdagens livsutfoldelse hos fattig og rik, i kunst og kultur, i kompromissløs kamp for samvittighetens frihet og for den fulle hevdelse av Guds bud.

Ser vi oss omkring i landet idag, noterer vi riktignok at over 90 % av folket står som medlemmer av statskirken. Vi ser videre at de fleste lar seg døpe, at de søker kirkelig vielse og begravelse. Hvis man nøyer seg med Statistisk Årbok som grunnlag for bedømmelse av folkets religiøsitet, kan man naturligvis med en viss rett kalle det en «folkekirke». De fleste mennesker her i landet tror vel ennå dypest inne på Gud og vil av den grunn nødig unnvære f. eks. dåp og kirkelig vielse. Stadige vekkelsesbevegelser, brødre- og søstrelag og ortodokse strømninger har til en viss grad hjulpet til å holde Gudstroen og religiøse former vedlike. Og enhver kristen kan bare glede seg over den ekte kristendom som midt i all sekularisering dog er forblitt levende i store deler av vårt folk. Men med like oppriktig beklagelse må også enhver kristen, uansett konfesjon, se hvordan religionen etterhvert har mistet sitt tak på de brede lag når det gjelder forholdet til fundamentale verdier i tro og moral. Med vemod ser vi den oppvoksende slekt gå livet i møte uten den pant på åndens verdi som nettopp *Kirken* etter Kristi vilje skulle forvalte uavkortet overfor den materialistisk resonnerende verden.

Den fribårne folkekirke

Det er vår hellige overbevisning at den katolske Kirke er den eneste åndsmakt i verden som gjennom tidenes storm kan hevde kristendommens universale budskap etter denne Kristi vilje. Hevet over nasjonenes verdslige styresmakter reiser den seg stolt og fritt på apostlenes grunnvoll, født av Ånd og med åndens primat som den bærende grunn i alt sitt

virke, i all sin kamp. Uavkortet fortsetter den å gå inn for de eviggyldige læresetninger og den moral som er formet av Kristus selv. En slik Kirke kan ikke trygle om noen frihet på sin vei frem til folk og individ. Den er frigjort alt gjennom sin guddommelige opprinnelse! I bevisstheten om å være Kristi sanne Kirke kan den heller ikke bortforvalte til noen annen maktform det ansvar og den rett som av Kristus er tilsagt den: å vise menneskene veien til sin evige bestemmelse. Denne troskapen mot sin Herre må sees som selve hemmeligheten til dens levedyktighet, en levedyktighet like ubestridelig som ånden selv er udødelig. Den er seg helt ut bevisst at det menneskene ikke kan få i Kirken, *av Kirken* og *med Kirken* på frelsens vei, kan en ikke hente seg andre steder: ved *den* dåpen, ved *den* styrken i troen, ved *den* Herrens legeme og blod, ved *den* syndenes forlatelse, ved *den* ekteskapets sakrament, ved *den* prestens sakramentale vielse, ved *den* styrken på dødens terskel.

Slik er den katolske Kirke en folkekirke i ordets dypeste mening.

Den katolske Kirke vi finner i Norge idag er den samme Kirke som i året 1153 fikk en biskop i Nidaros som het Jon Birgisson. Denne Kirke taler idag til menneskene med de samme ord og i samme mening som den gang. Dens budskap mister aldri sin aktualitet.

Da Thomas Merton en dag i 1939 gikk inn i en katolsk kirke i New York, hadde han nettopp i radio hørt nyheten om bombingene av Warsjawa. Presten stod ved alteret da han kom inn, og sang: «Vere dignum et justum est, aequum et salutare . . . I sannhet, det er verdig og rett, rettferdig og gavnlig at vi alltid og overalt takker Deg, Du hellige Herre, allmektige Fader, evige Gud». Da tenkte han: «Det var Kirkens stemme. Den takket Ham i krigen, i sin lidelse, ikke *for* krigen og *for* lidelsene, men for Hans kjærlighet som den visste beskyttet den og oss i denne krisetid. Og idet Kirken løftet sine øyne opp mot Ham, så den den evige Gud alene gjennom alle denne verdens ting, og var alene interessert i Hans gjerning, i Hans kjærlighet og i Hans visdom.»

Til slutt kunne det være på sin plass å sitere et avsnitt av biskop dr. Mangers hyrdebrev for fasten 1953: «Opprettelsen av erkebispesetolen i Trondheim, som hadde til følge at Norge ble en egen kirkeprovins, var ikke bare en milepel i den katolske Kirkes historie her i landet, men også det sikreste grunnlag til Norges enhet og selvstendighet, til dets religiøse og kulturelle utvikling, til innlemmelsen i den europeiske kultursammenheng. Vi kan trygt si at det var den største velgjerning pavestolen har gjort og kunne gjøre mot Norge. Først da ble Norge et fullt ut enhetlig og fullt ut selvstendig land på like fot med de andre kulturland.

Det er derfor en selvfølge at vi må minnes denne store velgjerning som den katolske Kirke for 800 år siden gjorde mot vårt land . . . Kanskje vil noen innvende at det som den gang ble bygget opp, jo er falt i grus og at vi derfor heller burde sørge enn feire. Til det vil jeg si at vi alltid har grunn, ja plikt til å takke Gud for de velgjerninger Han en gang har gjort

Folk og kirke i middelalderen — og i dag

Av stud. mag. art. Knut Bjørngård

Sommeren 1152 steg kardinal Nicolaus Breakspear, legatus de latere, i land på Vestlandet et sted, for å oppholde seg i landet et godt stykke ut på året 1153. I sommer kommer på nytt en engelsk kardinal på besøk til vårt land. Hvordan ter katolisismens stilling i vårt folk seg for oss sammenlignet med den gangen?

Historikerne har vært enige om å tillegge kristningen av landet fra England stor betydning, likeledes at det var kongemakten, ikke Kirken selv, som var den drivende kraft i kristningsverket. Det måtte ikke nødvendigvis gå slik til. Den annen mulighet var at landet ble kristnet fra kontinentet, ved at kirkens egen organisasjon bredte seg langsamt nordover fra den nordligste forpost, erkestolen Hamburg—Bremen. På dette punkt grep kongemakten inn og påskyndet utviklingen.

I nyere tid har katolisismen ikke kommet fra England, men fra kontinentet. Det er kirken selv som utbrer sin organisasjon og den støtter seg ikke på

mot oss, selv om de senere ved menneskenes skyld er blitt glemt eller gjengjeldt med utakk. Hvorledes kunne Norge nå glemme det store gode som Kirken ved kardinal Brekespear — senere pave Hadrian IV — har gjort mot folket, et gode som ga støtet til den storhet som alle nordmenn ennå i dag med rette er stolte av? Og vi katolikker kan ennå i dag være stolte av den kirkelige og religiøse oppblomstring som fulgte erkestolens opprettelse, og som vi har Roma, paven og hans utsending å takke for.

Vel kan vi sørge over at dette storverk er falt i grus, at menneskene ikke har vernet hedre om det; men det er ikke forfallet vi minnes nå i år. Det vi minnes er den store interesse Kirken har vist Norge og den uvurderlige innsats den har gjort for å sikre Norges kristenavn, dets storhet og innlemmelse i den øvrige kulturverden. Dessuten gikk de verdier som Norge den gang ble delaktig i, aldri helt tapt. Selv etter innføringen av Luthers lære har det norske folk, slekt etter slekt, holdt fast ved det vesentligste av den skatt den katolske Kirke den gang bragte det, og det må vi alle glede oss over og være takknemlig for. Vel hørte kristendommen i Norge, med tapet av den apostoliske suksessjon, opp å stå på apostlenes grunnvoll forsåvidt som den mistet den kontinuitet og de goder som bare apostlenes rettmessige etterfølgere kan formidle; men den har holdt fast ved troen på Kristus som den eneste Frelser, og det kan vi aldri takke Gud nok for.

Også etter at den var blitt lyst utleg i Norge har den katolske Kirke ikke glemt det den en gang var for det norske folk, og så snart det ble gitt en viss religionsfrihet, tok den opp igjen sin virksomhet. Atter er den med på å hevde både de religiøse, kulturelle og sosiale verdier som sikrer Norge en respektert plass blant nasjonene. Ja, den katolske Kirke har fremdeles sin store oppgave i Norge: fortsette det verk som en gang bar så rike frukter til at alle må bli ett: én hjord og én hyrde i Kristi fårestei.»

Øistein Grieve Brodersen.

en verdslig maktfaktor som i middelalderen. Dette forhold må nødvendigvis få grunnleggende betydning for oppbyggingen av kirkelivet i vårt land.

En annen iakttagelse er også slående for oss. Det tok ca. 150 år før kirken i Norge kom i faste forbindelser med Rom. I disse grunnleggende år for kristenverket i Norge vokste det fram en folkelig katolisisme, som så fra 1153 av — fra kardinalens tid — ble innordnet i et europeisk mønster hvor den hierarkiske orden ble gjennomført.

For oss er forbindelsen med Rom det grunnleggende og betydningsfulle og det som kommer først. Dertil kommer forbindelsen med og innflytelsen fra Mellom- og Vest-Europa og de nye kontakter med den vestlige verden. Det er derfor klart at en folkelig katolisisme i dag hos oss må vokse opp under innflytelse av hele fylden av den kultur som følger med den kirkelige forbindelse.

Det angel-saksiske kirkeliv tok i tiden etter folkevandringene en egen utvikling, forskjellig fra kontinentet. Den romerske kultur var ødelagt ved folkevandringen, og øyene ble kristnet på nytt. Det karakteristiske trekk ved den angelsaksiske kristendom var det nære sammenheng mellom folk og kirke, mellom kristenliv og folkelig liv. Og den angelsaksiske kirke ble forbilde for den norske kirken som etter hvert ble bygget opp. I Norge treffer vi i middelalderen på en original folkelig-kristen kultur, nasjonal og katolsk på samme tid. Den angelsaksiske kristendom hadde gitt plass for den materielle og åndelige kulturen i før-kristen tid, som ble forvandlet av kristendommen og gjennomsyret av en ny. Skikken med det gamle arveølet i skifte etter en avdød ble til sjeleøl ved prestens velsignelse. Slik gikk det med mange av de gamle skikkene. De ble trukket inn i en kristen sammenheng, og samtidig ble kirken trukket inn i menneskenes liv på en nær og konkret måte. Katolisismen var ikke bare noe som var til på åndelig vis, usynlig og isolert i hver enkelts sjel. Den eksisterte i synlig skikkelse rundt omkring dem overalt hvor kirken var, i arbeidslivet, i det offentlige liv og der hvor folk kom sammen til fest.

Denne synlige og samtidig folkelige katolisisme er ikke noe som vi har i dag. Når vi kommer ut på kirketrappen etter messetid, er det som vi trer ut i en annen verden, en verden fremmed for vårt indre liv. Middelalderens kirke arbeidet med mennesker som ikke var lesekyndige og måtte oppdras i kristendom på et synlig og konkret sett. Likevel er ikke dette trekk som bare tilkommer middelalderens kirke. Kristendommen må på nytt gjennomsyre hele vår materielle tilværelse og hele vårt verdslige og åndelige liv. En synlig og folkelig katolisisme må igjen bygges opp i vårt land.

Kristendommen og kirken førte med seg krav til et mer differensiert og ordnet samfunnsliv enn den hedenske kulturen. Kirkens sosiale arbeid er et typisk trekk ved middelalderens katolisisme. Kirken sørget for bespisning av de fattige på årsdagen for

avdøde stormenn som hadde testamentert gods til kirken. Den fremmet bygging av veier og bruer for at folk skulle ha muligheter for å nå fram til kirkene, særlig til pilegrimskirken i Nidaros. Den arbeidet for å skape rettslig sikre forhold ved å forby å bære våpen i byene. Hele dette samfunnsmessige byggende arbeid som kirken kunne utføre, det utføres i dag av staten hos oss. De offentlige myndigheter har påtatt seg å løse de fleste spørsmål som angår vårt samfunnsliv. Den moderne velferdsstaten kommer således til å sette Kirken i en annen stilling enn i det primitive middelaldersamfunnet hvor de sosiale oppgaver var nærliggende og nødvendige.

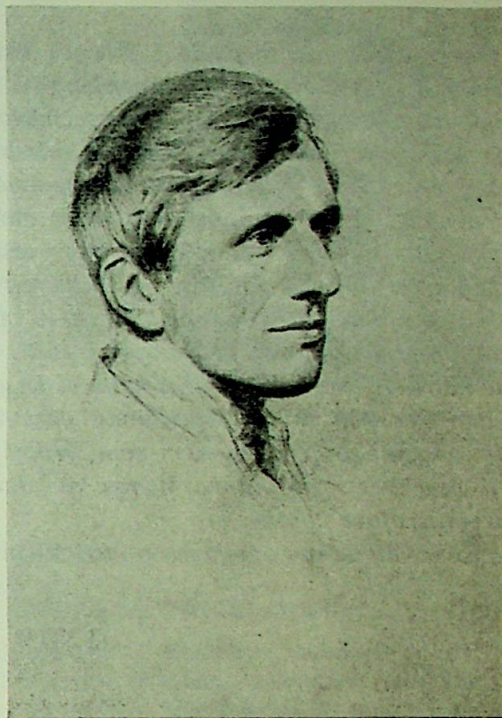
Den nære sammenheng mellom kirkens eget liv og folkets liv, den berodde ikke bare på et kirkelig forbilde i den angelsaksiske kirke. Den var også betinget av et enhetlig folk. Befolkningen besto den gangen mesteparten av bønder. Yrker som håndverk og handel ble etter hvert selvstendige, men aldri helt utskilt i fra bondenæringen. Kirken var selv stor jordeier og erkebiskopen var den største importør og skisreder nordafjells — nest etter kongen. Det er altså et økonomisk og sosialt interessefelleskap til stede som er med og bygger opp den folkelige katolisisme i landet. Kanskje er det på dette punkt, på den økonomiske og sosiale bakgrunn, at forholdet kirke og folk er blitt et helt annet i våre dager. Dette interessefelleskap er ikke lenger et bindeledd. Det vi forstår med folket i dag, er organisert i selvstendige korporasjoner som selv bindes sammen av økonomiske og faglige interesser. Men som korporasjoner står de ennå utenfor den kristne kirkens liv. Selve organiseringsverket har rykket de ut av en tradisjonell og nedarvet sammenheng med det kristne liv i landet. Kristningen av folket vil i våre dager måtte foregå på annen måte enn i middelalderen. Vi kan si at ikke før hver fagorganisasjon har fått sin geistlige rådgiver, ikke før hver større bedrift i landet har sin egen prest, ikke før hvert samfunnshus og folkets hus som bygges har innredet et kapell med sin faste prest, og ikke før hvert verksted og maskinhall har et krusifiks hengende på veggen — ikke før kan vi si at folk og kirke igjen har knyttet kontakten med hverandre.

Fremfor alt ser vi imidlertid at menneskene var annerledes i middelalderen enn i dag — deres forestillingsverden var en annen og deres livsfølelse annerledes. De store mysteriene, inkarnasjonens mysterium, samfunnet med de hellige, kirkens mysterium var ikke bare ord, men livsfølelse for menneskene. De visste at gjennom den synlige kirke kom man i kontakt med den usynlige, og de hadde ingen tankemessige vanskeligheter med å innse det. Den overnaturlige Guds verden var i denne verden og de kunne se den omkring seg der kirken var. Guds sønn hadde selv levd på jorden, og i jødernes tid hadde profetene snakket med Gud Fader. Den hellige Jomfru var utgått fra menneskene og var nå hos sin sønn, og helgenene — Guds venner — hadde engang vært som en av dem. Selv var Kristus drottin over jorderiket og apostlene var hans hird. — At slikt store overnaturlige sannheter kunne bli opplevd på en menneskelig måte og kunne uttrykkes i en så hjemlig språkdrakt, det forteller ikke så lite om den nære sammenheng mellom kirkens indre liv og menneskenes liv.

KAINS - MERKET

Av
John Henry
Newman.

Frå engelsk
ved
Wollert
Hallvard.
Keilhau.

Kardinal
John Henry
Newman.

*På panna mi eit merke svart
av sorg og verk eg ber.
Å, ingen vonfull kross min vart;
for Kains det merket er.*

*All gir og ovhug og all harm
av redsle, gudlaus von,
slit, sørge, skuld meg brann i barm,
og vart meg der til tjon.*

*Min Frølsar! Tvætta bort mi skam,
at ei eg talmast skal!
Om ei eg til Din kross når fram,
så gjev meg heilagt kall!*

(Skrivi 18. november 1832.)

I vår egen samtid har ikke menneskene denne følelse av enhet mellom de to naturer og sammenheng mellom de to verdener. De føler mer at den overnaturlige og den naturlige verden er to forskjellige og at det ingen forbindelse er mellom de to. Dette forhold kan skyldes mange ting. De tekniske og mekaniske omgivelser vi beveger oss i og den forestillingsverden vi danner oss, den er så lukket at Gud ikke slipper inn i den. Og det fysiske verdensbilde vi har med verdensrom og planeter, med atomer og energier, det rekker ikke inn i himmelen og det tar ikke Gud med. Å overvinne denne lukkede og dennesidige tankeverden og på nytt i vårt eget språk uttrykke hvordan vi opplever kirkens indre, mystiske liv, det er de krav vi må stille hvis forbindelsen kirke og folk igjen skal knyttes.

Knut Bjørngård.

800 års jubileet i Trondheim

Året 1153 står lysende i Norges kristne historie. Det verk Pavens utsending til Norden den gang fremmet — opprettelsen av et norsk hierarki under Nidaros erkebispesete, styrkelsen av Norgesveldet, oppbyggingen av et undervisningsvesen etter europeisk kulturformat — kan knapt overvurderes i dets virkninger, åndelig og kulturelt, sosialt, politisk og økonomisk. Verkets struktur brast ved trosomveltningen i 1537. Men de indre verdier av Moderkirkens virke gjenom nær 400 år er ingenlunde gått tapt; de er gått opp i en arv som folkesjelen til alle tider vil kunne næres av dersom arven trofast voktes.

Kallet til denne oppgave og med Moderkir-

Jubileumsmerket.
Motiv fra erkebiskop Sørles segl (1253).

kens overtidige og aktuelle misjon i vårt land for øye, er det at vi feirer den store og uforgjengelige velgjerning Kirken for 800 år siden gjorde mot Norge. Tanken på det rike virke den en gang fikk utfolde til folkets timelige og evige vel, skal inspirere oss til helhjertet innsats for det program den samme Kirke former for vår slekt.

Vår ferd til den ærverdige erkebispesetad og til Stiklestad må derfor bli en ekte følt pilegrimsferd, en ferd til de marker hvor våre katolske forfedre vandret i kjenslen av å være nærmere Gud, fordi overnaturlige hendinger til hans ære her så tydelig har åpenbart hans sending til vårt folk.

Jubileumskomiteén.

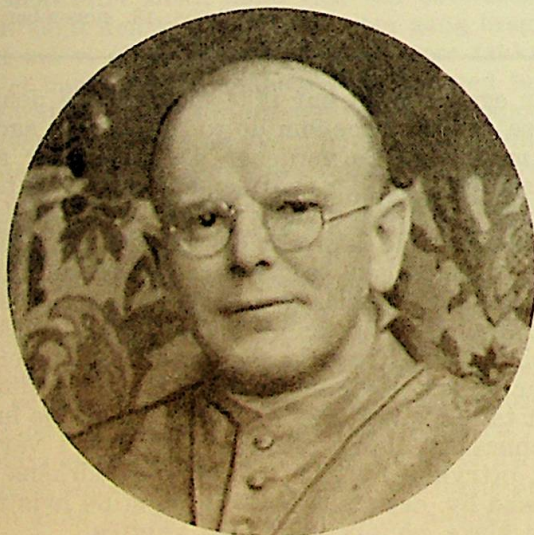
JUBILEUMSPROGRAMMET:

Lørdag 25. juli

Kl. 20 utenfor St. Olavs kirke (Tr.heim):

Mottagelse av Hans Eminense Bernard kardinal Griffin, erkebiskop av Westminster.

1. Divisjonsmusikken.
F. Mendelsson: «Prestenes inntogsmarsj».
2. Velkomsthilsen ved biskop Johs. Rùth.
3. «Vi elsker vår kirke den gamle».
4. Under kardinalens opphold i kirken: «Adoro te».
5. Kardinalen meddeler velsignelsen.
6. Divisjonsmusikken avslutter.

Hans Eminense Bernard Kardinal Griffin.

Søndag 26. juli

Kl. 10.15: Prosesjon til Høyskolen.

(Oppstilling ved St. Olavs Kirke.)

Olavs-sekvensen, «Lux illuxit».
«No livnar det i lundar».
«Deilig er jorden».
«Lover den Herre».
«Gud signe vårt dyre fedreland».

Kl. 11.00: Pontifikalmesse ved kardinal Griffin.

Preken av biskop, dr. J. Mangers.
Jos. Renner: «Ecce Saverdos». (Kirkekoret.)
«Missa de Angelis».
Til Offertoriet:
Pitoni: «Cantate Domino». (Kirkekoret.)
«Te Deum».
«Kirken den er et gammelt hus».

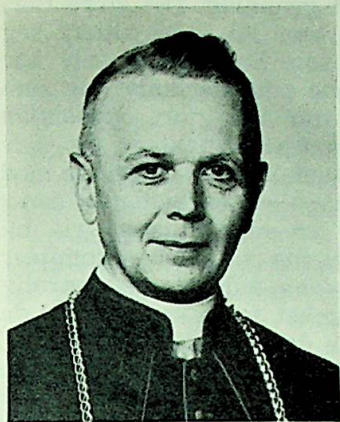
Kl. 18.00: Jubileumsmøte i Høyskolens Aula.

1. Orkester.
2. Velkomsthilsen ved biskop Rùth.
3. Prolog fremført ved skuespilleren Rolf Sand.
5. Olavshymnen.
5. Hans Eminense Kardinalen introduseres av stortingsmann Carl P. Wright.
6. Kardinalen taler.
7. «Christus vincit».
8. Festtale av dominikanerpater Finn D. Thorn.
9. Orkestret spiller.
10. Avslutning ved Jubileumskomiteéns formann.

Kl. 20.00: Selskapelig samvær i Handelsstanden.

1. Sokneprest P. Stelzmann ønsker velkommen.
2. «Norvegia Chatolica».
3. Hilsningstaler. Allsang.
4. Konsertavdeling ved pianisten Thoralf Norheim O.P.
5. Aftenhymne.
6. Kardinalen meddeler velsignelsen.

Jubileumsfeiringens vertskap

Biskop Johs. Rùth.
Overhyrde for Trondheim
Apostoliske Vikariat.

Biskop dr. Mangers.
Overhyrde for
Oslo Apostoliske Vikariat.

Monsignore Johs. Wember.
Overhyrde for Det Apostoliske
Prefektur Nord-Norge.

Mandag 27. juli

Kl. 7.30: Valfart til Stiklestad.

Underveis til Stiklestad: Bønn og sang.
Prosesjon fra Bjerkealléen i Værdalen til Valfartskapellet
på Stiklestad.

Kl. 10.30: Prelatmesse i Valfarts-kapellet.

Preken av biskop Rùth.
Under messen synges norske salmer. «Credo» unisont.
Motett. (Kirkekoret.)

Kl. 13.00: Stevne ved Olavsstøtten.

Historisk foredrag ved dr. philos Daniel Haakonsen.

Kl. 18:00: Pontifikal avslutningsgudstjeneste i
St. Olavs Kirke.

Preken av Apost. Prefekt monsignore J. Wember.

*

Seremonimester ved gudstjenestene: Pastor P. Lowry.

Dirigenter { Kirkekoret: Th. Patfoort O.P. og Rolf Østbye.
Divisjonsmusikken og Orkestret: Ltn. Gloppen.

Ved orglet: Rolf Østbye.

Omkring kardinal-besøket

Tirsdag 21. juli: Hans Eminense, ledsaget av sin
sekretær monsignore Warlock, ankommer med fly
til Fornebu om aftenen, der han vil bli mottatt av
Hs. Høyærv. biskop Mangers. Under Oslo-oppholdet
vil Kardinalen bo i bispegården.

Onsdag 22. juli: Dagen reservert.

Torsdag 23. juli: Om formiddagen besøk i Oslo
omegn. Kl. 17.00 gis middag på St. Josephs Institutt
til ære for Kardinalen. Kl. 19.00 kort andakt i St.
Olavs kirke, der Kardinalen meddeler velsignelsen.
Kl. 19.30 resepsjon i Prestegårdshaven, Akersveien
5, der alle katolikker herved er innbudt og hjertelig
velkommen.

Fredag 24. juli: Avreise om morgenen til Hamar
med besøk bl. a. på Domkirkeodden.

Lørdag 25. juli: Avreise tidlig om morgenen. Kort
opphold på Hjerkin. Ankomst Trondheim om etter-
middagen.

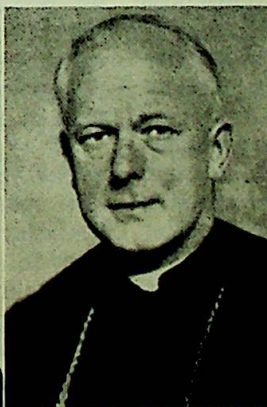
Etter avviklingen av festprogrammet i Trondheim
tiltrer Kardinalen tilbakereisen via Oslo til London.

Jubileets æresgjester:

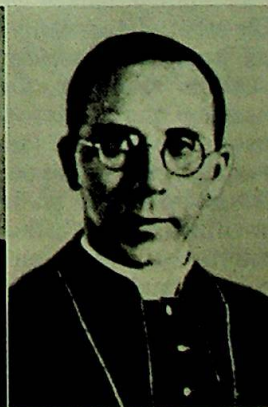
(Biskop Gunnarsons
deltagelse ennå uviss.)

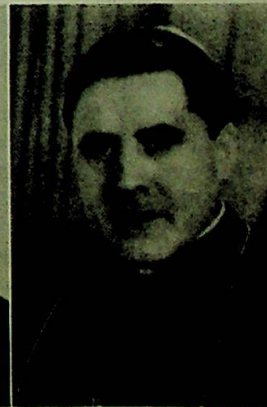
Biskop Ansgar Nelson,
Sverige.

Biskop Th. Suhr,
Danmark.

Biskop W. Cobben,
Finnland.

Biskop Jon Gunnarson,
Island.

ITALIA etter valgene

En særlig korrespondent har sendt «The Tablet» denne kommentar til valgene i Italia.

Perioden mellom valgene i Italia og det nyvalgte Senats og Kammeres konstituerende møter som fant sted tirsdag den 23. juni, var fylt av feberaktige forhandlinger og allehånde upålitelige rykter; slik vil det nok fortsette ennå noen tid. Man kan vanskelig la være å tenke på hvilke begivenheter som — om de hadde inntruffet på et annet tidspunkt — ville ha gjort det mulig for *De Gasperi* å vinne de 50 000 stemmer utover de millioner han fikk, stemmer som ville ha sikret hans politiske lederstilling.

Som eksempel kan for det første nevnes kroningshøytidelighetene i England som i avgjørende grad medvirket til monarkistenes fremgang. Alle som under valget snakket med alminnelige velgere, kan ikke være i tvil om dette. Selv om ex-kong *Umberto* omhyggelig unnlot å alliere seg med noe parti, var mange italienere ikke i stand til å fatte spørsmålet om monarki annet enn i sin alminnelighet; for dem betydde monarkistene kongen, og monarken var for dem knyttet til forestillingen om de strålende opptog i Londons gater og kroningshøytideligheten i Westminster Abbey, som de fikk kjennskap til fra utallige fotografiske gjengivelser og kommentarer i presse og kringkasting. Mange italienere — og da særlig kvinnelige velgere — resonnererte som så, at når britene hadde dronning Elisabeth, burde italienerne ha sin kong *Umberto*. Når alt kommer til alt er det jo gjerne slike enkle følelser og stemninger som er avgjørende for mange velgere.

En annen begivenhet som ville ha kostet kommunistene mange stemmer om den hadde inntruffet på et annet tidspunkt, var revolten mot sovjetstyret i Øst-Tyskland. De italienske arbeidere fikk ved den en virksom full anskuelighetsundervisning nettopp av det slag som kommunistføreren *Togliatti's* agitatorer hadde blåst og fliret så meget av under valgkampen, en undervisning som særlig skal ha gjort inntrykk på industriarbeiderne i Nord-Italia.

Under et valg med så mange usikre velgere kan også tilsynelatende ubetydelige ting øve avgjørende innflytelse. Også kommunistene forsto å dra fordel av de mange usikre stemmer. Den 7. juni satte de inn med en særlig aksjon for å vinne de mange fattige velgeres stemmer, folk som bare har vage og svevende forestillinger om hvor Russland, De forente stater og England ligger på kartet, men som er misfornøyet med sine kår. Slike folk gjør seg sjelden en forestilling om hva som ville skje om kommunistene skulle få makten. Deres stemmegivning er hverken mer eller mindre enn en protest mot de forhold de lever under.

I mellomtiden har regjeringens svake majoritet gitt fritt spillerom for de skarpsindigste gjetninger om hva som vil skje om *De Gasperi* allierer seg med *Nenni's* sosialister som fikk 75 represen-

tanter i Kammeret, eller med monarkistene som rykket inn med 40 representanter. Men begge disse alternativer har intet reelt grunnlag. Det store flertall av de kristne demokrater vil aldri alliere seg med føreren for et parti som *De Gasperi* selv har stemplet som ytterliggående anti-klerikaler, og som selv har erklært at han står i avgjort opposisjon til opprustningen og Atlanterhavspakten. Og selv om det er mange kristne demokrater som vil se med velvilje på en allianse med monarkistenes fører *Commandante Lauro*, — en slik allianse vil bli støttet av *Comitati Civici*, de s.k. borgerkomitéer som under professor *Geddas* ledelse med utrolig kraft og megen oppfinnsomhet førte kampen for de kristne demokrater — ville den utvilsomt føre til at *De Gasperi* ville trekke seg tilbake og til at det politiske sentrum som har vært hjørnesteinen i hans politikk, ville gå i oppløsning. Den venstre fløy i *De Gasperi's* parti ville neppe gå med på en slik allianse.

Det mest sannsynlige er at den koalisjon som under *De Gasperi's* ledelse hittil har hatt regjeringmakten, fortsatt vil bestå selv om flertallet er sterkt redusert. Men den vi ha store vanskeligheter å overvinne. De kristne demokraters høyre fløy vil med rette kunne hevde at valget ga et tydelig utslag til høyre. Men sosialdemokratene under *Saragat* som hittil har støttet *De Gasperi*, krever imidlertid at roret skal legges om til venstre: en forsert gjennomføring av sosiale reformer.

Holder vi i minnet at *De Gasperi's* koalisasjonsregjering er avhengig av *Saragat*-sosialdemokratene 19 representanter som beiler til *Nenni*-sosialistene for å trekke dem bort fra kommunistene, er det klart at regjeringen befinner seg på sviktende grunn. For om monarkistene er rede til å støtte *De Gasperi* på betingelse av at han ikke går mot venstre og *Saragat*-sosialistene på betingelse av at han ikke går mot høyre, ser regjeringssjefen seg stillet overfor en parlamentarisk situasjon han ikke har opplevd maken til siden 1945. På det nåværende tidspunkt er det vanskelig å se annet enn at *De Gasperi* vil bli nødt til å svinge mellom høyre og venstre; en fast sentrumspolitikk vil han neppe kunne føre.

Situasjonen kan bare reddes ved politisk klokskap og måtehold hos alle som føler ansvar for Italias skjebne. Men selv om *De Gasperi* nok er i besittelse av disse verdifulle egenskaper, kan man ikke se bort fra den kjensgjerning at italienske politikere er meget svake for politisk manøvrering. En må derfor regne med en serie av de politiske kriser som er så alminnelige i romanske land.

Et typisk eksempel på de skrunøkler som en må regne med vil bli kastet inn i Italias parlamentariske maskineri, var den lederartikkel det ny-fascistiske parti *M.S.I.* offentliggjorde etter sitt partimøte den 18. juni. Der heter det bl. a.: «Som følge av den mistillit folket i valg har gitt uttrykk for til den regjering *De Gasperi* har vært sjef for, mener *M.S.I.* det er nødvendig straks å gå til dannelsen av en ny regjering som, etter at den regjering som har ansvaret for fem års demagogi og uenighet er avskjediget, tar til med en ny og annen politikk, og som utelukker alle muligheter for en politikk i

TO RUVENDE KATOLSKE TIDSSKRIFTER I NORDEN

Anmeldt av Helge Røstad

«Credo»

«Credo» har nå i noen år vist en stadig stigning i sitt stoffopplegg, og årets to første numre er fullverdige uttrykk for denne kvalitetsøkning.

Åpningsartikkelen i nr. 1 er et apropos til «Förföljelsen i Colombia». Artikkelen bringer meget godt stoff om et emne, som dessverre er blitt blåst uforholdsmessig sterkt opp. — Sven Stolpe retter i artikkelen «1952» søkelyset på avisenes stadige anførsler om en papistisk fare i Norderlandene. — Pater Gerlach har med «Tro och visshet» gitt en videreføring av sitt essay «Vetande och visshet». Han påviser her troens betydning på alle områder av det menneskelige liv, og han besvarer også det vanskelige spørsmål om troen kan gi oss sann og viss kunnskap. — «Jesuitstaten i Paraguay», av Magnus Mörner, understreker den betydning jesuittmisjonen fikk for samfunns- og kulturutviklingen i Sør Amerika. «Mannen utan väg» har Sven Stolpe kalt sin artikkel om naturdikteren og filosofen Harry Martinson. Svens Stolpe belyser her bl. a. det ondes problem, sett fra mystikernes synsvinkel. — Pater Hornung gir interessante riss av nyskolastikkens historie. Pateren trekker opp bakgrunnen for rundskrivet «Aeterni patris», hvor pave Leo XIII kalte til kamp mot de falske filosofier, og hvor han samtidig anbefalte den sunne kristne filosofi, slik den var hevdet av Thomas Aquinas. Det «katolska perspektiv» bringer videre et utførlig referat av pave Pius XII's rundskriv «Sacro vergente anno», til det russiske folk. Dette rundskriv vakte den største oppmerksomhet ute i verden og fortjener også å nå fram til vår utpost her i Norden. Endelig gjengir man pavens tale om moralske grenser for den medisinske forskning. I denne talen tok paven særlig stilling til visse retninger innenfor den moderne psykoanalyse.

Spissartikkelen i nr. 2, «Kyrkan och Friheten», gir interessante randbemerkinger til en radiodiskusjon i Sverige. I et intervju svarer den kjente svenske regissoren Olof Molander, som etter krigen gikk over til den katolske Kirke, på et angrep fra en teaterkritiker om at han hadde latt sin katolske trosopfatning få innflytelse på iscenesettinger. — Den berømte franske teolog Jean Daniélou gir en inngående drøfting av boken «Petrus-Jünger-Apostel-Märtyrer», av den protestantiske teolog Oscar Cullmann. Denne boken betegner i mange henseender et betydningsfullt omslag i det protestantiske syn på «apostelfyrsten». Oscar Cullmann har således oppgitt den tradisjonelle påstand om en motsetning i oldkirken mellom «petrinisme» og «paulinisme». Cull-

venstre-retning, en politikk som nødvendigvis vil komme til å prisgi landet til kommunistene.»

I mellomtiden har man å avvente resultatet av det møte de kristne demokraters nasjonalråd vil holde i nær fremtid. Der vil de forskjellige oppfatninger komme til uttrykk og utvilsomt finne sitt signifikative uttrykk. Dette møte vil utvilsomt gi klarhet over om De Gasperi vil kunne fortsette sin sentrumspolitikk med sitt parti i samlet fylking bak seg.

mann går heller ikke utenom spørsmålet om Peter har virket og lidt martyrdøden i Rom. Han når fram til den konklusjon at man må anse Peters martyrdød i Rom som et så godt som sikkert faktum. Daniélou drøfter enkelte av Cullmanns argumenter, som han for flere punkters vedkommende med anførsler fra patristikken og med resultater fra arkeologien gjendriver ganske overbevisende. Artikkelen gir en instruktiv utredning av spørsmålet om Peters primat og den apostoliske sukseksjon, et grunnleggende historisk og teologisk spørsmål, som har vært og fremdeles er noe av den «avgörande skiljemuren mellan protestanter och katoliker». — Gert-rud von le Forts gripende dikt, «Corpus Christi Mysticum», har fått en utmerket svensk gjendiktning av Folke Gjerulf. — Dr. Robert Braun har levert et glimrende diskusjonsinnlegg med artikkelen «Arv och avgrund. Tankar om dagens kristna litteratur». Dr. Braun behandler meget utførlig problemet pornografi. — Særlig oppmerksomhet fortjener Graham Greene's overmåte interessante essay om *Mauriac*. — Harrieth Hjorth imøtegår de mange løse og uvederheftige påstander som professor Herbert Tingsten fremsatte i en artikkelserie om det moderne Irland. Hun trekker i sin artikkel fram vesentlige momenter for forståelsen av «Nationalism och katolicism på Irland». — «Katolska perspektiv» bringer verdifullt utenlandsstoff, bl. a. en opplysende artikkel om den katolske pressen i England og Irland.

«Catholica»

Jubileums-årgangens annet nummer foreligger nå, og også dette nummer bringer stoff av største interesse for nordiske katolikker.

«Angsten for Medusa» reiser spørsmålet om det sjette århundre var ondere, mer hensynsløst og utøylet enn vår egen tidsalder. Til stadighet møter man nå glosen «middelalderlig» om særlig utspekulerte grusomheter. Men hvordan er det egentlig med vår egen tid, som har utallige konsentrasjonsleire og skinnprosesser, som har frembrakt stadig uhyggeligere kampvåpen? Den omstendighet at vi ikke tør se vår egen tid i dens rystende nakenhet, bunner den ikke i en angst? «Utvilsomt ligger der angst bagved. En dyb angst og uvilje mod at se den grænseløse ondskabs gerninger paa for tæt hold.» — Hans Martensen, S.J., har levert en dyptgående artikkel om «Den kristnes indsats i verden». Den kristnes stilling er «mellem to verdener»; han tilhører på en og samme tid denne verden og et kongerike, som ikke er av denne verden. I dette ligger en konflikt for den enkelte kristne og for kristendommen, som her møter sin store oppgave og prøvesten. Underlig nok, sier forfatteren, falt det i Kirkens lodd å forsvare denne verden snarere enn å forkaste den, å forsvare den kosmos som Kristus kom for å frelse. Og Kirken hadde øynene åpne for verdiene i denne verden, som nåden kunne arbeide videre med. Hans Martensen understreker hvordan reformasjonen kjennetegnet en verdensflukt — «troen alene» blev et slagord, som vendte sig mod en kristendom, der viser sig sosialt, og som mener at have en samfundsoppgave, en kristendom, der vil hellige sig en falden verden. *Gjeningen* fører nemlig alltid ut i verden.» Den protestantiske sats om «frelse ved troen alene» kommer, sier for-

Olavshymne fra 1100-tallet

*Heilage Olav din mann vil eg vera.
du som Jacobs-stigen hev reist
fyrst her i Norigs land.
og sjolv den fyrste paa stigen gjekk
alt til du av draumen vart vekt.
Stigen millom himmel og jord,
den er det me munkar vil klive,
um de'r aldri saa bratt ei bru.
som heilt upp til dyreringen naar,
der englane stig baade upp og ned.*

*Aa finst det i fjellet et spor etter deg
saa lat meg det sjaa.
Foten min vil eg der setja
um skoen blir full av blo.
Og den beiske drykjen vil eg drikke,
lat staupet skjenkast i.
Augo mine vender eg mot deg,
viljug eg Guds vegjer gjeng
der du var fyremann for oss.*

*Til himlane du lengta fram
som fuglen du mot hogdi svam.
Dit so munde hugen traadde.
Dagen fyre du skuld' lide
og den tunga ota stride,
guddomstroesti stod ved sida
i det draumesyn du saag.
Det du elska, hugen gaadde.
Det du gaadde, meir du traadde,
Heilagt mysterium du vann.*

fatteren, «når tanken tenkes til ende, til at tangere en anden reformatorisk lære: frelse eller fortabelse ved Guds prædestination.» — Det sanne kristne syn må være at Kristus, og med ham kristendommen, skal hente en verden tilbake til Gud. Dette gir kristendommen et praktisk og alvorlig aspekt: samfunnsoppgave — den oppriktige kristne skal være med å gjennomsyre en hel verden med ekte, livskraftig kristendom. Den kristne skal ikke la seg beruse av verden, like lite som han skal la seg skremme av den. «Netop denne urene verden er kristendommens oppgave, netop over denne verden må den gode Samaritan bøje sig.» «Verden forlanger kontemplation lige så vel som aktivitet. Sendelsen kræver forankring i Gud.» — Cand. mag. Margrethe Skafdrup omtaler *forfatterskapet til Helge Rode*, som hun vil betegne som «en moderne dansk mystiker». Denne fine dikter kom for mange til å vise veien til Rom, «den vej, han aldrig selv vovede at betræde». Pastor Schindler har levert et fornøylelig svar til kritikerne av hans selvbiografiske bøker, «*Vejen til Rom*», og «*Tilbage til Rom*». — Under rubrikken «*Miscellanea*» presenterer pater Wolfisberg og Otto Købke teologen, kulturfilosofen og musikeren Albert Schweitzer. Magister Bjørn Rasmussen har nok en gang skrevet en utmerket *filmkronikk*, hvor en rekke storfjilm får en inngående omtale og kritikk.

Olavshymnen som munkene sang ved fester til St. Olavs minne er antagelig diktet av den bekjente Abbed Runolv, som i år 1146 stiftet Cistercienser-klosteret utenfor Lyse i Bergen. Runolv er fra Rauland i Telemark og ble oppfostret i klosteret på Selja. Han var en stor skald med underlige, framsynte evner. Samtiden æret og elsket ham, og munkene i Lyse-klosteret forkynte: «Det er tre store menn som har bygd opp den religiøse kultur i Norge, nemlig: Olav Geirstadr-Alv (eldre halvbror av Halvdan Svarte og konge i Vestfold), Hellig Olav og Abbed Aasteson.» (Aastavson = den av Gud elskede.)

En stor forfatterinne

Vår tid oppviser en lang rekke betydelige diktere som i sitt forfatterskap åpent bekjenner seg til kristendommen. Den tyske forfatterinne Gertrud von le Fort, tilhører denne gruppen av fremtredende kristne diktere.

Gertrud von le Fort er en etling av franske hugenotter som på 1500-tallet utvandret fra Frankrike til Sveits. Gertrud von le Fort, som er født i 1876, vokste opp i Tyskland, hvor hun studerte filosofi og kirkehistorie. Under sine studier følte den fromme protestant seg dradd mot den katolske Kirke, som hun så i 1926 gikk over til. — To år etter sin konversjon leverte hun de vidunderlige «Hymnen an die Kirche», og år for år har hun senere gitt praktfulle romaner om nådens liv i menneskene og Kristi liv i Kirken.

Gertrud von le Fort har også tatt livlig del i samtidens kulturdebatt, som hun har beriket med verdifulle essays. Det sveitsiske forlag, Benziger Verlag, Einsiedeln, har nå samlet endel av hennes essays og gitt dem ut under titelen «Aufzeichnungen und Erinnerungen». — Essaysamlingen åpner med hennes skildring av barndomshjemmet og slekten. Den inneholder videre essays om kristen diktning, om Romain Rolland og Jean Giono, om Claudels «L'Annonce fait à Marie» og om det filmmanuskript Georges Bernanos utarbeidet på grunnlag av forfatterinnens novelle «Die Letzte am Schafott». I et hyldningsbrev til professor Karl Muth forklarer forfatterinnen hvordan hun fant veien til Kirken. I dette brev gir hun uttrykk for sin kjærlighet til Kirken og sin medfølelse med de annerledes-troende. «Konvertitten fremstiller den levende forening av adskilt kjærlighet, han er broen som har rot på begge bredder og som binder sammen.»

Boken har også flere essays om den kristne religion (kvinnen i vesterlandene, bønner hos kvinnen, påske, Imitatio Mariae). — Dertil gjengir boken nyere essays av Gertrud von le Fort, som bl. a. har gitt svar på spørsmålet fra en amerikansk avis «om den enkeltes medvirkning til rettferdig og varig fred». Betagende er også forfatterinnens essay om de tyske barn. Og som hele hennes verk munner ut i en dyp, from kristentro slutter denne samlingen med forfatterinnens bekjennelse til kristendommen i essayet «Fred på jorden».

«Aufzeichnungen und Erinnerungen» lar oss stifte bekjentskap med en betydelig forfatter og med et stort og godt menneske.

H. R.

Hellig-Olav. Etter middelaldersk treskulptur.

SØNDAGSPERIKOPENE

i den katolske og den lutherske kirke

UTLANDET:

«Perikoper» kaller man de bibelavsnitt som leses i gudstjenesten etter en fast plan for alle årets søn- og helligdager. Noen katolikker har kanskje gjennom radio-programmene og avisenes søndagsbetragtninger lagt merke til at lutheranerne i år bruker de samme tekster og i den samme rekkefølge som vi. Slikt hender hvert tredje år. Hva kommer dette av?

Helt fra oldtiden av har det vært kirkens bestrebelse å gjøre de troende fortrolig med bibelen. For festdagene var man i valget av tekstene, især for evangeliene, nokså bunnet; men på de alminnelige søndager mellom høytidene kunne man med omsorg velge de vakreste og viktigste tekster. Det utvalget som det katolske kirkeår byr den dag i dag, går helt tilbake til det 5. århundre.

Da Luther opprettet sitt eget kirkesamfunn, ble det samme utvalg av bibeltekster for hele kirkeåret bibeholdt. Men i den katolske liturgi blir jo en del tekster henvist til helligdager og ukedager med egen messe (som f. e. alle hverdager i fastetiden); og det forekommer at helgenmesser blir feiret på en søndag, mens de tilsvarende tekster fra søndagssyklusen bortfaller*). I den lutherske kirke finnes det derimot *bare to* søndager som det er henlagt en helgensfest til: Alle Helgens søndag (den første søndag i november), og den femte søndag i faste: Marias budskaps dag (katolikkene har beholdt denne søndags oldkirkelige liturgi som «Pasjonsøndag» til minne om Kristi lidelse, og feirer Marias bebudelse den 25. mars!). Som følge av dette var der en hel del tekster som i den lutherske liturgi aldri mer kunne komme til gjelding. For å råde bot på dette ble det i Norge ved kongelig resolusjon av 12.10.1886 innført to videre perikoperekker, slik at man siden i stedenfor et kirke-ÅR har fått en TREÅRS-periode med tre etterfølgende tekstsukluser**).

I lutheranernes II. og III. rekke finner vi de viktigste tekster fra de katolske helgenmesser og feriedager (= hverdager). Også i lutheranernes I. rekke vil en ved nærmere sammenligning finne små avvikelser fra den gamle katolske tekstrekke. Således leser protestantene hele sommeren og høsten nøyaktig de samme tekster som vi, men epistelen én, og evangeliet to uker senere enn vi. Dette kommer av at vi begynner å telle søndagene «etter «Pinse», mens protestantene regner «etter Trefoldighet» (som jo feires den første søndag etter Pinse). Dessuten er på den «fjerde søndag etter Trefoldigheten» et evangelium skjøvet inn i rekken, slik at de videre tekster fra 5—25 søndag etter Trefoldighet svarer til våre evangelier for 4—24 søndag etter Pinse.

Pastor dr. Gerard Vranken.

*) Her i Norge blir således feiringen av 7 høytidsdager alltid henlagt til den etterfølgende søndag, mens det er 27 mindre fester som søndagsliturgien viker for i tilfelle de faller på selve søndagen (Sml. det nettopp utkomne skjema «Kirkeåret»)

**) Den kjente katolske forfatter Romano Guardini har foreslått en lignende ordning for den katolske liturgi (Sml. «Volksliturgie und Seelsorge», Kolmar, s. 159).

Husk at kirkekollekten ved Olsok-feiringen søndag 2. august tilfaller St. Olavs Forbund!

VATIKANET

Paven om samfunnet og bøndene.

Pave Pius XII mottok nylig delegerte til Den internasjonale sammenslutning av jordbrukeres 6. årskongress, en ikke-statlig organisasjon som har sitt hovedkvarter i Washington. I sin tale til de delegerte forsvarte Paven bøndenes stilling i samfunnet, og fremholdt at det ikke, hvilket ofte skjer, får betraktes som et vedheng til industrien og forretningslivet. Dette tjener ikke samfunnet og stemmer ikke med Kirkens sosiale lære. Og Paven fortsatte med å si:

«Kirken har sterkt beklaget den nåværende abnorme situasjon. På den ene side er produksjonen av jordbruksvarer truet ved at dyrket land begrenses, mens på den annen side underernæring rir hele landområder. En ny stimulans og en rasjonell stabilisering av de økonomiske forhold mellom folkene er nødvendig for å hitføre en bedring.»

Den hellige far fremholdt at det er en vesentlig feil i det økonomiske liv når jordbruket i for høy grad underlegges hensynene til industrien:

«En bestemt gruppe nasjonaløkonomer har ikke vært i stand til å utvide de produksjonsmuligheter naturen har lagt til rette. Dette gir forklaringen på at en organisasjon som deres tilstreber å utøve en ekstraordinær innflytelse i verden og å bidra til en bedre organisasjon av omsetningen for på denne måte å heve bøndenes levestandard.»

Pavens sommeropphold på Castel Gandolfo.

Straks etter Peter og Paulus-festen tok Den hellige far opphold på sommerstedet Castel Gandolfo. Kvelden før festen bega Den hellige far seg til Peterskirken for å be ved apostelen Peters grav og for å innvie de pallier som vil bli tildelt nyutnevnte erkebiskoper og biskoper neste år.

Statsministrene i Pakistan og Ceylon i audiens hos Paven.

I uken fra den 20.—27. juni mottok Pave Pius XII statsministeren i Pakistan, Mohamed Ali, og statsministeren på Ceylon, Dudley Senanayaka, i audiens.

AFRIKA

Erkebiskopen av Kartago avgått ved døden.

Erkebiskopen av Kartago og Kirkens primas i Afrika, mgr. Charles-Albert Gounot, er avgått ved døden. Erkebiskopen ble 69 år gammel og hadde vært erkebiskop av Kartago siden mai 1939.

VI ØNSKER alle dem vi har hatt den glede å yte vår service i forbindelse med 800-års jubileet i Trondheim, god reise og godt opphold i jubileumsbyen.

For våre bussreisende minnes om at avreisen finner sted 25. juli kl. 06.00; avgangssted: utenfor våre kontorer.

METRO REISEBYRÅ $\frac{1}{2}$

Karl Johansgt. 31 (ing. Arbeidergt.), Oslo

DE FORENTE STATER

Gud, gull og en begrenset regjeringsmakt.

En dr. *Howard Kershner* som tilhører noe som kaller seg *Christian Freedom Foundation*, har nylig vært i London hvor han har forsøkt å vinne tilhengere for sin bevegelse som han kaller «Gud, gull og en regjering». Bevegelsen er amerikansk-protestantisk og tar sikte på gjenskape det amerikanske samfunns «solide fundament». Den hevder i første rensjonens primat, deretter troskap mot de to fundamentale prinsipper: et sunt pengesystem og en begrenset regjeringsmakt.

Dr. Kershner er foruroliget over hva han kaller «det sosiale evangelium» i amerikansk protestantisme, hvor så mange predikanter som har tapt troen på Bibelens sannheter, i stedet propagerer en sosialpolitikk med sikte på å bedre vanskelig stilt kår. Dr. Kershner hevder at tendensen i lang tid har gått i retning av stadig mer regjeringskontroll samtidig med at troen på nødvendigheten av å opprettholde et sunt pengesystem har avtatt. Massen av papirpenger og en stadig voksende regjeringskontroll vil ifølge dr. Kershner føre til større fattigdom og ufrihet enn de onder denne politikk etter sigende tar sikte på å overvinne.

ENGLAND

Erkebiskopen av Liverpool bisatt under enorm tilslutning.

En av Kirkens mest dominerende skikkelser i England, erkebiskopen av Liverpool, mgr. *Downey*, er avgått ved døden. Hans innsats for Kirken i det bispedømme som ble betrodde ham, er uten sidestykke i bispedømmets historie. Over 400 000 mennesker viste ham den siste ære, da han lå på *lit de parade* i pro-katedralen i Liverpool og uoverskuelige menneskemasser kantede den rute sørgetoget fulgte. I begravelsesfølget så man over 600 prelater og prester og tusener av troende som fulgte den høyt avholdte overhyrde til hans siste hvilested i den nye katedral. Rekvie messen ble lest av den apostoliske delegat i nærvær av erkebiskopen av Westminster, kardinal *Griffin*, de fleste av Englands biskoper og representanter for Liverpools sivile myndigheter og kulturelle institusjoner.

Statskirkens presse og den katolske.

Mindre enn 5 % av den engelske statskirkes praktiserende medlemmer leser den presse som denne kirke utgir, mens 80 % av de katolske familier i England er faste abonnenter på en av de fem store katolske ukeaviser. Statskirkens presse er i løpet av de siste år skrumpet inn til tre ukeblader med et samlet opplag på 90 000 eksemplarer. En av de fem katolske ukeaviser, nemlig *The Universe*, har alene et opplag på 250 000 eksemplarer.

FRANKRIKE

Praktisk kristendom.

Fra alle deler av Frankrike har familier meldt seg og erklært seg villig til å ta til seg et tysk flyktningsbarn for et tidsrom av åtte uker. Det er *Selskapet for overnasjonal samarbeide* i Offenburg som står bak dette arbeide. Det ble dannet sommeren 1945 av pater *du Rivau* S.J. som utgir tidskriftet *Documents*, sammen med tyske katolikker.

JUGOSLAVIA

Den nye kirkelov.

Den nye kirkelov ble godkjent av Forbundsagen i Beograd den 22. mai, kunngjort i Lovtidende den 27. mai og ble lov den 3. juni. Lovens 1. artikkel slår fast at «samvitighets- og religionsfrihet garanteres av Folkerepublikken». Lovens hele tekst kan ikke gjengis her, bare noen av bestemmelsene:

Art. 2: Statens borgere kan grunnlegge religiøse samfunn, når de ikke strider mot konstitusjonen og lovene. Alle religionssamfunn har samme rettigheter og den samme legale status.

Art. 4: Skolen er skilt fra Kirken. Religionsundervisning i kirker, templer eller i andre bygninger som har religiøse formål, er tillatte. Religiøse samfunn kan fritt opprette skoler for utdanning av prester og fritt bestyre disse skoler.

Art. 5: Misbruk av religiøse virksomheter, undervisning, publikasjoner, gudstjenester eller andre uttrykk for religionsvirksomhet til politiske formål er forbudt. Fremkallelse av

religiøs intoleranse, hat eller strid er forbudt. Forstyrrelser av religiøse moter, gudstjenester eller andre uttrykk for religiøs virksomhet er forbudt.

Art. 6: Ingen kan tvinges til å bli medlem av et religions-samfunn, til å bli stående i det eller til å forlate det . . . Ingen kan forby medborgere å delta i gudstjenester eller annen form for religiøs virksomhet. Ingen kan forby et medlem av et religionssamfunn og nyte de rettigheter som tilkommer det ifølge konstitusjonen og loven.

Art. 7: De rettigheter borgeren har ifølge loven kan ikke begrenses på grunn av religiøs overbevisning eller fordi de tilhører et religionssamfunn. At en borger hører til et religionssamfunn kan ikke frita ham for alminnelige sivile, militære eller andre plikter som loven pålegger ham.

Art. 11: Forbundseksekutivrådet og Republikkens eksekutivråd kan gi materiell støtte til religiøse samfunn . . . Religionssamfunnene kontrollerer selv de tildelte midler, men om midlene er gitt et til bestemt formål, kan de religiøse samfunn anmodes om å gi en rapport om bruken av de tidligere midler.

Art. 12: Innsamlinger av midler til religiøse formål er tillatt i kirker, templer og andre steder som tjener religiøse formål. Utenfor disse steder kan innsamlinger bare finne sted med tillatelse av folkekomiteén i byen eller distriktet. Prester kan motta betaling i penger eller på annen måte for avholdelse av gudstjenester og utførelse av religiøse handlinger når de utføres etter anmodning, uten hensyn til om disse handlinger utføres i kirker, templer, i troendes hjem eller andre steder hvor det er naturlig at slike handlinger utøves.

Art. 13: Gudstjenester kan fritt holdes i kirker, templer eller på andre offentlige steder som står til disposisjon for avholdelse av gudstjenester . . .

Art. 15: Ekteskap kan inngås kirkelig etter at verdslig vielse først har funnet sted på betingelse av at begge parter samtykker . . .

Art. 18: De religiøse samfunn leder selv skolene for presteutdannelsen, bestemmer selv fritt studieplanene og utnevner fritt lærerne. Staten utøver bare alminnelig overoppsyn.

Art. 19: Elever ved Statens skoler kan ikke overvære religionsundervisning i skolen. Religionsundervisning kan bare finne sted med samtykke av begge foreldre eller andre foresatte. Elevens samtykke er også påkrevet. Presteskoler kan bare besøkes av personer som har avsluttet de obligatoriske, elementære skolekurser . . .

POLEN

Kardinal Wyszynski retter voldsomt angrep på regjeringen.

Kirkens primas i Polen, kardinal *Wyszynski*, har rettet et voldsomt offentlig angrep på kommuniststyret. «De polske katolikker», uttalte kardinalen under en gudstjeneste i katedralen i Warszawa, «må om nødvendig være rede til å dø for sin tro. De er forpliktet til å sette seg til motverge mot undertrykkelsen fra Statens side, selv om de må betale det med sitt blod.» Kardinalens tale spredte seg som en løpeild over hele Polen. Neste gang han talte var katedralen fylt til trengsel. Denne gang formulerte kardinalen sin tale enda skarpere. «Kirkens stilling i de s.k. fremskrittvennlige land», uttalte kardinalen, «er i dag verre enn i historiens s.k. mørke perioder. Man kan ikke tale om fremskritt all den stund biskopene i dag ikke kan besøke de troende i fengsler og sykehus, når mennesker mishandles og pines i fengslene . . . Bruken av psykiske maktmidler er en innrømmelse av nederlag i den åndelige kamp.» Kardinalen sluttet sin tale med å oppfordre de troende til modig å forsvare Kirken mot den kommunistiske terror.

TSJEKKOSLOVAKIA

«Vi gikk ikke langt nok.»

Sekretæren til kommunistregjeringen i Praha, *Bedrich Voda-Pexa*, rettet lørdag den 20. juni i en lederartikkel i det tsjekkiske kommunistpartis hovedorgan, *Rude Pravo*, et kraftig angrep på kristendommen fra høyeste hold siden mars 1952, da *Cepicka* og *Fierlinger* tilsatte statsutnevnte «prelater» i hvert bispedømme. *Voda-Pexa* skriver:

«Vi gikk ikke langt nok, da det gjaldt å utrydde de siste rester av religiøs følelse hos partimedlemmene. Hver eneste

religion som hevder et liv etter døden og kjærlighet til fiendene står i fullstendig motsetning til den kommunistiske ideologi. Det er nå påkrevet at alle partimedlemmer gjør slutt på deres forhold til religionen og Kirken.»

TYRKIA

Det tyrkiske postvesen utgir to ekstra frimerker til festen for Marias opptagelse i himmelen.

Det tyrkiske postvesen har nettopp sendt ut to ekstra frimerker i anledning festen for Marias opptagelse i himmelen den 15. august. Det ene frimerke gjengir Den hellige jomfru, det andre ruinene i Efesus. Alle postforsendelser som innleveres i Efesus den 15. august vil bli stemplet med et særlig stempel.

TYSKLAND

Det stadig voksende tall på katolikker i Berlin nødvendig-gjør reising av 6 nye kirker i Vest-Berlin.

Tallet på katolikker i Berlin vokser stadig. Det er nå blitt nødvendig å reise 6 nye kirker i Vest-Berlin, nemlig i Charlottenburg, Grünwald, Schlachtensee, Zehlendorf, Schöneberg og Reinickendorf. De forberedende arbeider for disse kirkebygg er avsluttet.

Arbeidet med gjenreisningen av Hedwigsdomen ble avbrutt under urolighetene, da bygningsarbeiderne ved kirken tok del i demonstrasjonene. Arbeidet er nå gjenopptatt.

70 år siden sosialforsikringsloven ble vedtatt.

Den 31. mai 1883 ble den første, store tyske sosialforsikringslov vedtatt av Den tyske riksdag. Det var sykeforsikringsloven for tyske arbeidere. For denne lov stemte Det katolske sentrum, mot loven som ble vedtatt med 216 stemmer mot 99, stemte liberalerne og andre «fremskrittssvennlige» og hele det tyske sosialdemokrati under *Wilhelm Liebknechts* ledelse.

UNGARN

Kardinal Mindszenty's sekretær løslatt?

Fra pålitelig hold i Budapest meldes at kardinal Mindszenty's sekretær er satt på frifot. Han ble arrestert i november 1948 etter å ha lest messen i kardinalens residens. Kardinalen så ham igjen noen uker senere hos statspolitiet — som medanklaget. Mgr. *Zakar* ble dømt til 6 års tukthus under den samme rettsfarse som brakte kardinalen livsvarig fengsel.

VIETNAM

Et hardt slag for cistercienserordenen.

Kommunistene i Vietnam har tilføyet cistercienserordenen

et hardt slag for så vidt som de har «lagt beslag på» og delvis ødelagt to av ordenens klostre i Vietnam, nemlig klostrene i Phioc-Son og Chau-Son.

I Phioc-Son hadde man for første gang i kirkehistorien tilpasset ordenslivet for den innfødte befolkning og nådd meget gode resultater. Klostret ble grunnlagt av Pariser-misjonæren pater *Benoit Denis Quénan* i 1918 med 14 unge vietnamesere. Til å begynne med dreiet det seg om en bispedømmekongregasjon, men i 30-årene forsøkte pater *Benoit* å få klostret sluttet til Trappistordenen. Forskjellige årsaker bevirket at trappistene ikke kunne bestemme seg, hvorfor pater *Benoit* vendte seg til cistercienserne som sendte en visitator til Vietnam. Resultatet ble at klostret ble innlemme i ordenen i 1933. Dette kloster hadde grunnlagt klostret Chau-Son som også ble innlemmet i ordenen.

Munkene i disse klostre var vietnamesere — i alt 100. Det finnes nå bare et cistercienserkloster i gjen i Vietnam, nemlig klostret My-ca som er underlagt den franske cistercienserorden.

ØSTERRIKE

Den omstridte ekteskapslovgivning.

Etter at Østerrike ble besatt av de tyske nasjonalsosialister i 1938, ble den nasjonalsosialistiske ekteskapslovgivning også innført der. Tross i utallige protester fra kirkelig hold er denne rett fremdeles gjeldende. Den sier at bare det sivile ekteskap er gyldig. Nå har imidlertid Folkepartiet i Østerrike fremsatt forslag om å gjeninnføre valgfrihet ved inngåelse av ekteskap.

Dette forslag har fremkalt livlig diskusjon i de andre partiene. Sosialdemokratene motsetter seg Folkepartiets forslag ut fra sin antikirkelige innstilling. At den gjeldende lov ble innført ved et dekret av de tyske nasjonalsosialister spiller ingen rolle for dem.

Man venter at avgjørelsen vil falle i parlamentet om ikke alt for lenge, og at den vil gå i favor av Folkepartiets forslag, da en del uavhengige vil gå sammen med Folkepartiet.

Loven må imidlertid også sanksjoneres av de fire besettelsesmakter, og man er meget spent på hvilket standpunkt de vil ta til forslaget.

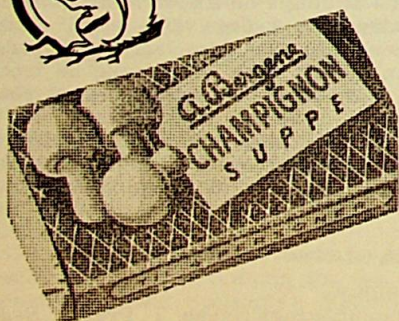
Kineser blir kapellan.

Den første kineser er nå innsatt som kapellan ved en europeisk menighet nemlig i sognet Bamberg ved Galz. Paul *Lue Kao Tang* ble født i Syd-China i et område hvor salzburgeren, pater *Alois Macheiner*, virket som misjonær. Lue Kao Tang ble døpt da han var 12 år gammel. Han besøkte et presteseminar i sitt hjemland og ble presteviet i 1950 av biskop *Hoowitz*. Som følge av den kommunistiske forfølgelse måtte han forlate China. Han kom til Filippinene, senere til Rom og fra Rom ble han sendt til erkebispedømmet Salzburg for å avhjelpe prestemangelen.

OSLO

SUPPE
som smaker —

alltid no' godt fra
A. Bergene

Til buljong
supper, sauser
og stuinger

NOREX SUPPE
KRAFT

BULJONGPULVER og
ekte KJØTTEKSTRAKT

FREDRIKSTAD

**FREDRIKSTAD MUSIKHANDEL
& MATHIESENS MUSIKHANDEL**

Musikk — Radio

KLEMET JOHANSEN

Fredrikstad Begravelsesbyrå

Bakgaten 10 - Tlf. 3062

FREDRIKSTAD

MEIERI

OSLO

DIDR.
MEHN - ANDERSEN
LEGE- og SYKEREKVISITER
Bergen

L. W. TORNØE $\frac{1}{3}$
Papirhandel
BERGEN

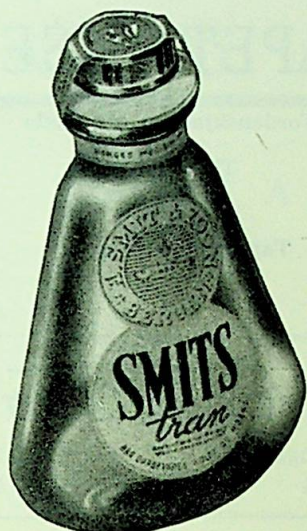
NYGÅRDSGT. 4

KOBA CHRISTENSENS
BEGRAVELSESBYRÅ

ENGEN 37 - BERGEN

Telefon: 11 804
Privat: 98 013 - 96 588

HVER DAG

Føres av større kolonialforretninger
A. SMIT & ZOON
BERGEN

BIRGER MICHELSEN
MALERMESTER
FOSSWINKELSGATE 20
Maler prestegården i Berger
Tlf. 12 443 — 97 269

Manufakturvarer
sengeutstyr
SVERRE W. MONSEN
BERGEN

Sølv for
alle
anledninger

Theodor Olsens Efff.
JUVELER SMÅSTRANDGT 4
Bergen

All slags

skadeforsikring

ERLING KRAGE A/S
PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen
telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»

A/S KR. MADSENS BOK- & PAPIRHANDEL
BERGEN

BRYGGEN 5 - LEPPEN - TELEFON 11 482

STEMPLER
av enhver art
SKILT
for ethvert behov

DRAMMEN

Forlang

Nylonstrømper
og
Trikotasje

P. Christensen A/S - Drammen

Gustav Thielemann
Pølse- og hermetikkfabrikk
DRAMMEN

Norloffs Jernvarefabrikk

Drammen - Tlf. 20 85

*Alltid først
med det siste...!*

Utstysrvarer- og manufaktur, Drammen

Harald Lyche & Co.

Bøker - Papir - Toalettsaker
Sportsartikler - Leketøy

Benytt Dem av våre annonsører
— de representerer kvalitet!

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46
Privat 41 64 78 - 69 43 72

NOBERG & CO. A.S

— Margarinfabrikk —

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

Martin Olsen

Overrettssakfører

Stortingsgt. 4 - Telefon 41 67 39
OSLO

All slags
forsikring

ANTH. B NILSEN & CO'S

ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

Spesialforretning i
RUSTFRITT STAL
for sykehuse

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II
Tlf. 33 36 24 - Oslo
Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

TAPETHUSET

Tordenskjoldsgt. 6 b, Oslo

Tlf. 41 07 76

Tapeter — Linoleum

Vi leverer alt

DE TRENGER TIL DERES
HAGE

Als Norsk Frø

Osterhaugsgt. 29
Brugt. 4

Tlf. 41 39 91
» 41 05 59

MARGARIN
 Dag Ny Margarinfabrikk A/s, Oslo

Joh. Weydahl A/s

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE
og
HERMETIKK
engros

SØREN HANSEN
Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo
Telefon 33 77 34

Benytt våre
avterrende!

WISBECH
ARTISELSKAP

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

ST. OLAVS ADMINISTRASJON

anmoder

*høfligst om snarlig innbe-
taling av kontingenten for
1953.*

Da vi mangler regningsbud til inn-
kassering, tør vi be Dem godhetsfullt
sende oss beløpet. Postgiro nr. 15986
Billigst og greit.

Johan Olsen & Sønner

Murmester og Entreprenørforetning

Kongensgt. 17 - Oslo

Etabl. 1896

Tlf. 42 99 90

Ved innsendelse av beløp som gjel-
der gaveabonnement bes elskverdiggst
ordet gaveabonnement påført bestill-
ingen, slik at ekspedisjonen kan sende
giverens hilsen til mottageren.

St. Olavs Ekspedisjon.